

Ірина Миколаївна Тимченко,

кандидат медичних наук, доцент, заступник декана
медичного факультету ПВНЗ «Київський медичний
університет Української асоціації народної медицини»

ПРО ЯВИЩЕ «РИНКОВІЗАЦІЇ» У МЕДИЧНОМУ ТА ІНШИХ СЕКТОРАХ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті відзначено факт переходу наукового лідерства від фізики до досліджень людини і засобів забезпечення її здоров'я. Вказано на запозичення в Україні європейських професійних стандартів і кваліфікацій. Досліджено пропаганду неоліберальних ідей та їх можливу роль в освітніх інноваціях. Доведено, що вони підступно скеровані на ліквідацію етики і моралі в освіті, на ліквідацію гуманістичних ідеалів. Запропоновано відмовитися від «ринковізації» медичної освіти і всієї української медицини.

Ключові слова: науки для оборони, науки про людину, реформи, ліберальні ідеї, ринковізація, етос, мораль.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Якщо поглянути на загальну еволюцію всієї сукупності тих складних феноменів, що в українській мові відтворюються поняттям «науки», то для наших національних умов стає очевидним значний занепад дуже великої їх частини, що у радянські часи обслуговувала оборонно-промисловий комплекс СРСР. Не можна заперечити також факт відступу сектору природничо-математичних наук та інженерії у системі вищої освіти України та вихід на перші позиції економічних, правничих, соціальних та інших гуманітарних наук.

Поза Україною картина доволі строката. Чимало країн третього світу (Південна Корея, Сінгапур, Китай, Бразилія і багато інших) досягли вражаючих успіхів саме завдяки копіюванню в освіті радянської моделі викладання природничо-математичних та інженерних наук, а у виробництві обрали шлях сучасної індустріалізації з наголосом на продукції високих технологічних укладів. Держави-лідери Заходу (США, ФРН, Великобританія, Франція та ін.)

мають більш урівноважений освітньо-науковий комплекс, в якому збережені засоби якісної підготовки науковців-дослідників та інженерів-конструкторів, але у виборі найголовніших пріоритетів вони все ж істотно відрізняються від вказаних та інших країн третього світу.

З настанням нового століття найбільшою увагою і цілеспрямованим використанням усіх можливих ресурсів користується комплекс наук, які вивчають саму людину в усій її складності та мають головною метою забезпечення її життєдіяльності і здоров'я ([1] та ін.). В окремих розвинених державах ця тенденція дуже виразна, як в Ізраїлі, де загальна щорічна кількість наукових медичних публікацій перевищує сукупні показники усіх природничо-математичних наук та інженерії [2]. Вихід наук про людину на чільні позиції додатково прискорився після завершення відомої програми «Геном-2000» та появи нового покоління комп'ютеризованої медичної апаратури, включаючи перших роботів-хірургів з надвисокою точністю роботи.

У незалежній Україні через перманентну політично-економічну кризу вища медична освіта та сектор охорони здоров'я населення в цілому змушені з великими зусиллями зберігати якнайбільший обсяг успадкованої від СРСР системи. Керівники держави в подібних умовах обирали переважно адміністративні заходи і напередодні кожних важливих виборів чи одразу після них проголошували новий цикл чергових реформ та удосконалень [3]. Не заглиблюючись у цю тему, сконцентруємося на філософії і стратегії запланованих змін, зокрема, на їх витоках і корінні запозичень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Спершу нам доцільно звернути увагу на значну активізацію в Україні наукових досліджень з теоретичних питань досягнення якомога якіснішої професійної підготовки медичних працівників. Це частково зумовлено саме браком коштів на фундаментальні поліпшення охорони здоров'я, але більше – формуванням загального прагнення стати частиною Європейського Союзу. Другий фактор

особливо помітний у створенні нового покоління державних стандартів, зокрема, рамки кваліфікацій, і в формулюванні фахових компетентностей.

З чималої кількості вже опублікованих праць про важливі складові професійної компетентності спеціалістів різних фахів (А. Бражникова, О. Дубасенюк, Р. Гейзерської, О. Кретчак та ін.), зокрема, й медичних (Ю. Вороненка, Г. Василенко, В. Лазоришенця, В. Москаленка та ін.) відзначимо найновіші дослідження Я. Кульбашної [4; 5; 6] та результати діяльності наукової групи дійсного члена НАНП України В. Лугового, важлива частина яких увійшла в колективну монографію [7].

В. Луговий і його наукова група головну увагу звернули на теоретичні і практичні досягнення держав Європейського Союзу в модернізації освіти і науки та скеруванні їх на виконання так званого «Лісабонського проекту» – виведення Європи на новий рівень світової конкурентоспроможності і якості життя населення. Для цього країни-члени ЄС докладають значних зусиль не тільки у сфері фундаментальних і прикладних наукових досліджень, а й у вищій освіті, здійснюючи Болонський та кілька інших проектів. Цитуємо В. Лугового:

«В Європі результатна парадигма у вищій освіті почала активно формуватися в 2000 р., коли Європейська комісія дала старт великому проекту «Налаштування освітніх структур у Європі» (англ. Tuning Education Structures in Europe), який триває дотепер й охопив багато європейських країн, включаючи Україну. За цим проектом в основі згаданої парадигми – імперативність результату освіти (навчального результату), який визначається в термінах компетентностей і постає системоутворювальним фактором: йому підпорядковуються відповідні методи викладання та способи оцінювання успішності студентів. Відтак, ідентифікація сутності й змісту, складу та структури компетентностей, що формуються в освіті, є критично необхідною. За змістом і роллю компетентності за проектом Тюнінг поділяються на загальні (ключові) і специфічні (предметні) [8]. Згодом результатна парадигма в Європі набула подальшого розвитку та практичного застосування. У 2005 р. за Болонським процесом прийнята Рамка кваліфікацій Європейського простору

вищої освіти (РК ЄПВО), а у 2008 р. схвалена Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя (ЄРК НВЖ)» [7, с. 16]. На цій багатій інформаційній основі В. Луговий та його колеги створили вже прийняту в Україні Національну рамку кваліфікацій [9; 10].

Підтримуючи ці та інші подібні дослідження, ми звертаємо увагу на ту обставину, що результати спроби втілення у життя створених у розвинених державах освітніх і професійних стандартів й перенесених до нас з мінімальною адаптацією чи без неї бажано передбачити завчасно хоча б у загальних аспектах. Подібний аналіз ми здійснимо у цій статті.

Мета статті – дослідити перші результати впровадження в Україні запозичених на Заході взірців реформування та модернізації системи підготовки фахівців-професіоналів – медиків, педагогів, правників та інших. Нас цікавить вплив на вищу школу зовнішніх факторів – соціально-економічних, культурних та інших подібних.

Виклад основного матеріалу дослідження. Звернення до історії розвитку звичного для нас європейського виробничого і культурного світу надає багато доказів того, що система загальних моральних взірців та сукупність бажаних особистісних рис завжди цінованої у суспільстві когорти лікарів визначалася поєднанням національних архетипів поведінки, запозичених від батьків і найближчого оточення, та більш швидкозмінної сукупності зовнішніх політичних і економічних стандартів життєдіяльності. Утримаємося від надмірної деталізації цих дуже цікавих процесів, що являли собою поєднання позитивних досягнень християнства, винайденого та удосконаленого в Європі гуманістичного світогляду і відповідної моральної основи щоденної діяльності лікарів, а також доволі жорсткого прогресу у точних науках та інженерії, що поступово здійснював усе дужчий і суперечливіший вплив на увесь світ теоретичної і практичної медицини.

У лоні самої медицини найбільш помітним став дрейф від цілісного погляду на хвору людину в усій складності її емоцій, різноманітних реакцій нормального і патологічно-хворобливого характеру до якомога точнішого та

скурупують інструментального дослідження ураженої хворобою системи, органу, міні- і навіть наночастини людського тіла. Поглибилася класифікація за назвами хвороб і патологій, пацієнти диференціювалися на «астматиків», «шизофреніків» та чимало подібних. Незалежно від політичної системи держави чи інших загальних факторів усередині медичної сфери упродовж останніх двох сотень років поступово зростала дегуманізація та зменшувалися впливи і роль альтруїстичних основ, що з такою експресивною силою присутні у Клятві Гіппократа.

Цей загальний потік розвивається й зараз, засвідчуючи складність усіх антропологічних явищ – від екологічно деструктивного впливу людства на середовище свого перебування під час вимушених спроб отримати з нього ресурси для власного фізичного виживання, до логічного намагання виявити приховані ознаки і причини безлічі вже відомих хвороб і відхилень для лікування людини, точніше, для підтримки її спроможності жити. Дегуманізація є мінусом, але плюсом є, наприклад, можливість швидкого і точного отримання інформації про місце появи та про кількість перших ракових клітин, що й збільшує шанси лікаря на перемогу над цим загальнолюдським ворогом.

Вже у назві цієї статті ми проголосили скерування всього аналізу не на внутрішні чинники впливів у медичній сфері та на протиріччя на кшталт «інструменталізація – дегуманізація», а на не менш могутні зовнішні впливи. Найбільше нас цікавить вплив ідеї переходу всього нашого суспільства від «планового» до «ринкового» стану на всю нашу медичну сферу, на поведінку громадян і лікарів, на їхні взаємодії в медичних закладах, урешті – на систему пріоритетів і засади громадянської поведінки дітей і молоді, з якими вони розпочинають шлях навчання від початкової школи до ординатури.

На наш погляд, факт скерування всіх трансформаційних процесів в Україні після 1991-го року на повну відмову від радянського спадку і запозичення «кращих західних ринкових взірців» став чи не головною причиною неспроможності нашого суспільства та всієї економіки хоча б

відновити показники якості життя громадян, що були характерні для «недосконалої Радянської України кінця 1980-х років, в якій усього бракувало, а побутові товари розподілялися по талонах...».

Організатори і реалізатори руху до вільноринкової економіки незалежної України спершу випробували ідею у роздрібній торгівлі, потім – в легкій промисловості та в секторі переробки сільськогосподарської продукції, а пізніше всюди, де можна було хоч якимось боком застосувати словосполучення «надання послуг населенню». Не дивно, що вже з самого початку 1990-х років ринкові засади поширилися і на освітню сферу у формі виникнення великої кількості середніх, середніх спеціальних і вищих навчальних закладів недержавної (переважно приватної) форми власності. Перші два освітні рівні не зустріли значної підтримки населення, а от приватні ВНЗ перемогли всі труднощі утвердження і зростання й стали невід'ємною частиною системи освіти сучасної України.

Є підстави оцінювати цей факт позитивно, а от явище «ринковізації» у набагато більшому за ресурсами і контингентами державному секторі вищої освіти ми вважаємо явищем негативним. За доказами звернемося не до українських джерел – у нас якось ця тема потрапила в розряд «малодискусійних», – а до російських. Ми керуємось не стільки їх великою кількістю, скільки лідерством Російської Федерації у запозиченні «західного» досвіду й набагато більшою активністю на її теренах різноманітних радників і фондів, подібних до Фонду Джорджа Сороса. Найбільш промовистим зі знайдених нами джерел є аналіз змін в етосі і практиці вищої школи РФ, проведений науковою групою Віфлеємського А. Б. – декана, проректора і фахівця з економіки [11].

Одразу ж вражає слушна констатація росіянами негативної суспільної ролі «ринковізованих» і звільнених від державного контролю ЗМІ. Журналісти, а ще більше – володарі ЗМІ, з фінансових та особистісних амбіційних причин здавна у темах «освіта» чи «медицина» віддають перевагу не тисячам прикладів благородної та відданої праці професіоналів з гуманістичним світоглядом, а

практично унікальним випадкам збочень чи аномальної поведінки. У читачів швидко формується цілковито рефлексивне і неправильне переконання про ницість моральних поглядів усіх медичних чи педагогічних працівників. Віфлеємський А. Б. найбільше акцентує особливо добре відомі йому факти винесення судових вироків за отримання викладачами ВНЗ грошей від студентів за підвищення екзаменаційних оцінок, що зусиллями ЗМІ перетворені мало не в тотальну освітню корупцію.

Найгірше ж те, що журналісти відвели студентам роль жертв, хоч цілком очевидним є те, що чимала їх частина фінансовими видатками намагалась утриматися у ВНЗ, досягти хороших чи хоча б задовільних оцінок після пропусків занять і невиконання інших обов'язкових частин навчальних планів. У результаті цілковито зникало засудження лінощів і неповаги платників хабарів до чесного шляху руху до отримання кваліфікаційних посвідчень та формування цілковито необхідної професійної компетентності.

Зусиллями ЗМІ на російських і наших теренах досить швидко стало поширеним переконання громадськості в особливо високій схильності до корупції не тільки суддів та інших подібних липкоруких чиновників, а й представників особливо гуманних професій – медичних і педагогічних працівників. Ситуація стрімко погіршилася не тільки через зниження купівельної спроможності середніх зарплат вказаних професіоналів, а й через скорочення обсягу державних бюджетів. Цей фактор разом з особливостями індивідуальних потреб членів уряду і вищих адміністраторів дуже стимулював їхню винахідливість у перекладенні якомога більшої частини фінансових витрат на освіту з бюджетів на родини студентів. Було не тільки дозволено зараховувати студентів на платне навчання в державні ВНЗ, а й розроблено систему стимулювання саме цього виду навчання. У результаті ще до настання нового століття не тільки в Росії, а й в Україні більше половини всіх студентів ВНЗ III і IV рівнів акредитації навчалися за власний рахунок, хоч Конституція гарантувала і гарантує можливість бюджетного і безкоштовного навчання для кожного молодого громадянина.

У цій ситуації ми вважаємо необхідним вивчити позицію титулованих представників різних наук щодо вказаного порушення конституцій та руху вищої освіти до позиції типового товару на ринку з цілковито вільною конкуренцією. Навіть при мінімальних втратах часу кожен з нас може переконатися в тому, що море аргументів на доказ високої корисності і навіть неминучості дегуманізаційної «ринковізації» вищої школи вони знаходять у США, акцентуючи приклад цієї країни. Ми відшукали дуже мало праць тих науковців, які б зверталися до практики Великої Британії, Німеччини, Франції, країн Скандинавії чи інших членів Європейського Союзу.

Цей факт аж ніяк не слід вважати парадоксом. Навпаки – він особливо яскраво засвідчує високий рівень непридатності американських взірців і досягнень не тільки у бідній та розореній Україні, але й у багатшій та успішнішій Європі. Зі США активно поширюється не тільки реклама «вільного ринку» і примітивізований варіант «глобалізації», а так звана «неоліберальна ідеологія». Скорочуючи виклад, використаємо наукові досягнення професора Аліни Сбруєвої у вивченні неминучих наслідків застосування неолібералізму для здійснення суспільних змін, зокрема, в освітній сфері. Про його визначальні основи вона висловлюється таким чином:

Загальні принципи неоліберальної ідеології освітніх реформ:

- обмеження функцій держави в галузі освіти;
- поширення на галузь освіти ринкових механізмів конкуренції;
- поширення теорій соціального вибору на галузь освіти (вибір форм освіти як один з видів вигідного обміну);
- методологічний індивідуалізм: людина як вільний, раціональний, автономний, самозацікавлений (зацікавлений у максимізації власного блага) індивід – homo eopoticus, який живе в умовах певної соціальної організації, створеної для охорони його природних прав та сприяння вигідному обміну з іншими індивідами;
- розвиток «нового менеджеризму», тобто поширення принципів та механізмів менеджменту, характерного для сфери приватного бізнесу, на

соціальну сферу, зокрема на галузь освіти. Трактування освітніх установ як квазіавтономних, самоврядних структур малого бізнесу;

- роздержавлення освітньої галузі, приватизація освітніх послуг, їх «контрактуалізація», «консьюмероцентризм»;

- трансформація форм контролю: від контролю політичного, бюрократичного, до контролю ринкового, споживацького; від концентрації уваги на контролі вхідних параметрів, тобто кількості вкладених ресурсів, до надання пріоритету контролю результатів, ефективності, продуктивності «шкільного виробництва»;

- «маркетизація демократії». Поняття «рівність», «справедливість», «солідарність», що становлять основні цінності демократичного суспільства. розглядаються на економічному, а не на політичному рівні. Людина є передусім споживачем, а не громадянином;

- децентралізація, деволюція управління освітньою системою: передача владних повноважень та відповідальності з центру у регіони, з регіонів на місця. Заохочення приватного та неформального секторів до примноження «соціального капіталу»;

- «культурна реконструкція», «маркетизація суспільної свідомості», формування «підприємницького суспільства», в якому відбуваються перетворення шкіл на конкуруючі між собою інституції малого бізнесу та запровадження «курікулуму конкуренції й підприємництва»;

- низький рівень екологічної свідомості, виховання «зеленого консьюмеризму», надання переваги ринковим способами розв'язування екологічних проблем;

- глобальне поширення неоліберальної освітньої парадигми такими міжнародними інституціями, як Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Світова організація торгівлі» [12, с. 12].

На наше переконання – це інформація страшної викривальної сили, з якою повинен бути обізнаний кожний наш старшокласник, студент і дорослий самостійний громадянин будь-якого віку. Співставлення цієї вміло прихованої

за привабливими словами програми зомбування всієї планети задля перетворення її населення в екзальтованих споживачів різноманітної американської продукції та прихильників відповідного способу життя з українськими національними стереотипами гуманної поведінки, скромності, взаємопідтримки, альтруїзму дає, на наш погляд, шанс на уникнення переходу всього українського народу від російського територіального колоніалізму 1654-1991 рр. в духовно-віртуальний американський.

Зауважимо, що не тільки А. Сбруєва і численні європейські науковці, а й окремі американці (Д. Ріфкін, Д. Белл та ін.) слушно вважають, що не можна надавати повної свободи ринковій конкуренції у сфері виховання, освіти і підготовки тих професіоналів, для яких дотримання принципів гуманізму і засад світових конвенцій про права людини і захист дітей є ультимативною вимогою їх щоденної діяльності.

З викладеного легко зробити висновок щодо необхідності пошуку успішних реформаційних та інших зарубіжних зразків не за океанами, а серед європейських сусідів. Дотримуючись теми статті, ми пропонуємо уважніше вивчити приклад Фінляндії, освіта якої після початку нового століття стала не просто хорошою, а зразковою. Одна з причин – відмова фінів роздержавлювати вищу школу, приватизувати наявні і фінансувати появу значної кількості недержавних закладів. Навіть зараз у Фінляндії немає жодного приватного ВНЗ, тому вся освіта, якщо знехтувати індивідуальним репетиторством, залишається безкоштовною і фінансується з бюджету.

Та поза цією підтриманою всім населенням освітньою політикою, у Фінляндії так і не поширились в політичній та економічних сферах неоліберальні американські ідеї. Причиною ми вважаємо не тільки дуже успішний приклад сусіднього «шведського соціалізму», а переконаність у тому, що вільноринкові економіки індустріальної епохи є цілковито відсталими, оскільки майбутнє належить «суспільству знань». У ньому замість конкуренції індивідуальних виробників пануватиме суспільна організованість, піклування про навчання і якомога вищу професійну підготовку всієї молоді, активне

застосування наукових методів управління та постійного збільшення сучасного «людського капіталу».

Піклуючись про швидке вирішення саме цієї проблеми, фіни насамперед ліквідували всю базову професійно-технічну освіту, посилили профнавчання у середніх школах і створили велику мережу особливих «політехнічних інститутів», в яких готують «майже інженерів». Недоцільно навіть нагадувати про загальновідоме – рівень інформатизації та інтернетизації у Фінляндії дуже високий, а найбільше держава стимулює викладання точних наук і створення нано-, біо- та інших ультра-нових виробництв за активної співпраці урядових інстанцій і приватного бізнесу.

Висновок. Висновок з проведеного нами аналізу однозначний – слід свідомо загальмувати заокеанський вплив на освіту і культуру України. Існує досить доказів антигуманної сутності і цілей американського проекту світового поширення неолібералізму з акцентованим перетворенням медичного, педагогічного та майже всіх інших секторів вищої освіти у поле нічим не обмеженої конкуренції, використання всіх відомих засобів визиску клієнтів, пропаганди глибокого індивідуалізму й піднесення на п'єдестал не Клятви Гіппократа, а доларового обсягу щорічних заробітків.

Ми проти появи жахливої і майже щоденної ситуації для кожного лікаря – поставати перед вибором щирої допомоги будь-якому хворому з очікуваною радістю від власних зусиль і результату, чи розпочинати свої дії з визначення його фінансових ресурсів...

Список використаної літератури

1. UNESCO Science Report 2010. The Current Status of Science around the World. – Paris, UNESCO Publishing, 2010. – 520+VIII p.
2. Ruth Arnon on the challenges facing Israeli science // Planete Science. – 2012. – №3. – P. 18-20
3. Устінов, О. В. Олександр Квіташвілі про кроки, які мають змінити українську медицину // Український медичний часопис. – 2014. – №6(104) – XI-XII.

(URL: <http://www.umj.com.ua/article/82689/oleksandr-kvitashvili-pro-kroki-yaki-mayut-zminiti-ukrainsku-medicinu>)

4. Кульбашна, Я. А. Формування професійно значущих якостей у майбутніх стоматологів – невід’ємна складова розвитку професійної компетентності. // Вища освіта України. – 2013. – № 2. – Додаток 1. – Київ, 2013. – С. 111-118

5. Кульбашна, Я. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі стоматології: міжнародний аспект // Вища освіта України. – 2014. – №2. – С. 67-73

6. Кульбашна, Я. Інтернаціоналізація вищої медичної освіти: проблеми і перспективи // Вища освіта України. – 2015. – №3. – С. 59-84

7. Концептуально-методологічні основи проектування методів і засобів діагностики освітніх результатів у вищих навчальних закладах: монографія / За заг. ред. В. І. Лугового, О. Г. Ярошенко. – К. : «Педагогічна думка», 2014. – 234 с.

8. Turning Education Structures in Europe [Electronic resource]. – URL: <http://tuning.unideusto.org>

9. Луговий, В. І. Національна рамка кваліфікацій: розуміння і реалізація [Текст] / В. І. Луговий, Ж. В. Таланова // Професійно-технічна освіта. – 2010. – № 1. – С. 5-9

10. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>)

11. Вифлеемский, А. Б. PR образования // PR образования. – 2003. – №6. – С. 18-36.

12. Сбруева, А. А. Идеологии освітніх реформ кінця XX – початку XXI ст.: конвергентні тенденції // Гуманітарні науки. – 2003. – №2. – С. 11-16.

Рецензент – доктор філософських і кандидат фізико-математичних наук, професор Корсак К. В.

Стаття надійшла до редакції 13.11.2015

Тимченко И. Н. О явлении «рынковизации» в медицинском и других секторах системы высшего образования Украины

В статье отмечен факт перехода научного лидерства от физики к исследованиям человека и средств обеспечения его здоровья. Указано на заимствование в Украине европейских профессиональных стандартов и квалификаций. Исследованы пропаганда неолиберальных идей и их возможная роль в образовательных инновациях. Доказано, что они коварно направлены на

ликвідацію етики і морали в освіті, на відмову від гуманістических ідеалів. Предложено відмовитися від «ринковизації» медического освіти і всієї української медицини.

Ключевые слова: науки для оборони, науки о человеке, реформы, либеральные идеи, этос и мораль, ринковизация

Tymchenko I. N. On the Phenomenon of «Marketisation» in Health and other Sectors of the Higher Education System in Ukraine

The article noted the fact that the transition from physics scientific leadership in research and human means to ensure its health. Specified on loans in Ukraine European professional standards and qualifications that were created a decade ago and does not take into account the latest changes in the labor market. Particular attention is paid to the phenomenon uncritical borrowing Western values, particularly neoliberal ideology.

Investigated the possible impact of these ideas on the reform of the education system of Ukraine, accentuated negative aspects of American neo-liberalism: 1) unrestricted dissemination in education market mechanisms and free competition; 2) a higher priority personal desire of every person who seeks to achieve its own benefits; 3) educational institutions are seen as patterns of small businesses and self-governing institutions with considerable autonomy activities; 4) ensuring a wide choice of nationals of learning and educational institutions, privatization and market freedom educational services; 5) privatization of education and the transition from administrative control to ensure the quality of educational services through market competition; 6) the concept of «equality», «justice», «solidarity» should be economic, not political or ideological basis; 7) marketization of public awareness and expansion of market facilities for health care, solving ecological problems and others.

In our view, this list of US objectives and their managed global financial institutions revealing a significant force. With neoliberal manifesto should be aware each of our senior, student and independent adult citizen of any age. They should realize that the enticing words of a free market and free enterprise program zombies hide the entire planet to transformation of its population in ecstatic customers of various American products and supporters of the lifestyle. This contradicts Ukrainian national stereotypes humane behavior, modesty, mutual support, altruism. The older generation must protect Ukrainian youth not only from the threat of Russian territorial colonialism 1654-1991 model years, but also on the spiritual and virtual dependence on American influences.

The author recommends the very critical of the US practice of «marketisation» medical and other sectors of higher education. It is advisable to study in detail the positive experience educational and economic change in European countries - Ireland, Finland and others. Among the reasons for the success of these countries - the refusal of privat secondary and higher education, participation in the total population of secondary and tertiary schools and so on. Therefore, in Ukraine can

not abandon the humanistic ideals, we can not continue to go to the full «marketisation» medical education and the entire Ukrainian medicine.

Keywords: *science for the defence, human sciences, reform, liberal ideas, marketisation, ethos, morality.*